

TOLL

Jóbarátok jártak nálunk

Pénteken este sokáig népes volt a miskolci Ertelmiségi Klub. Két kedves vendég jött el a miskolci értelmiségiek otthonába, hogy megismerkedjenek a miskolci irodalombarátokkal, írők problémáival, eredményeivel, gondjaival, megismerkedjenek a miskolci irodalombarátokkal, írők problémáival, eredményeivel, gondjaival, megismerkedjenek a miskolci irodalombarátokkal, írők problémáival, eredményeivel, gondjaival.

Szmirnov elvtárs már járt Magyarországon, 1944-45-ben, mint a felszabadított Szovjet Hadsereg katonája harcolt a mi szabadságunkért és éppen Miskolc város felszabadításáért is. Részt vett Budapest felszabadításában is és magyarországi élményeit több irodalmi és megörökítette. (Harcban Budapestért, Magyar földön.) Rendkívül nagyszerű műve „A breszti vár hősei” című regény, amelyben a breszti erőd hőseit állított emléket. Színműveket is rendezte az ir. — Nyilin elvtárs az idősebb írógenerációhoz tartozik. Tucatnál több műve közismert és népszerű a Szovjetunióban, de a Szovjetunióban, de a

SZEGEDI LASZLO:

Meseországban

(Nagy Zoltánnak ajánlom)

Millió évek? Vajon ki tudja Végtelen-e a csillagok útja? Egyszer a völgy a magasságba tört... Ki bántotta? Sírni kezdett a föld... Milliárd évig rottyogó erő; Az őstőlajból gyémánt tört elő. Robbant a láva, üveg folyt, szakadt. Es könnye hullt a sötét föld alatt. Cseppkő csodába folyt a hegy szeme. Szép meseország született vele. Hő hullt-e akkor, vagy lángolt a nyár? Földbe zuhant a kék csillagsugár... Mért sirt a föld? De ember már tudja! De végtelen a csillagok útja? Föld izzadta a legszebb kincseket, Barlang mélyén most élén rámnévet, Kristály szemével tündökölt a mély, Napnál vakítóbb, fehér ott az éj. Az ősi tűznek szikrázó szeme, A láthatatlan látható keze. Hány éve már, formát ma is, újra, Végelen, mint a csillagok útja... Az is lehet, — biztosan ki tudja? Itt végződik a csillagok útja...

(Jósvafő, 1958. VI. 10.)

Kroki a multból (1928) Pyramidon nagyhercegnő (Nagy slágeroperett)

Szövegét írták: Max, Nimolé, Spritzer, Harmath, Martos, Opat, Hirtzer II., Bukovi, Marinkovics, Lindberg, Piatnik K. és fia, Első Magyar Általános, stb. Zenéjét szerezte: Zenkovitz, Lehar, Kálmán, Huszka, Szirmay, Jacobi, Schubert, Csajkovszky, Rinaldó Rinaldini, Eisenmann, Buffaló Bill és Murgács Kálmán, továbbá Satóbbi és Vörös Feri. Történet az összes anakronizmusok idejében: 1928-ban, Szín: az I. felvonásban a színpad, amelyen a Csárdáskirálynő trónusa Bob herceg háloszobájában áll. A II. felvonás színhelye ugyanaz, azzal a különbséggel, hogy a Kis gróf szalonjának az íróasztala a Dollánszínház budorájába költözött, a Cirkuszhercegnő lovárdáját pedig Alexandra nagyhercegnő istállójába helyezték át. A III. felvonás még ugyanazabb, csak hogy a Vig özevgy lugasa helyén a Dolij lugasa áll és Danilovics Daniló herceg paralizist kapott, miért is XXII. Bornirtszláv néven fejedelemmé lépett elő.

Személyek:

Bob herceg
Marica grófnő, az unokahuga
Sybill, jósno, aki 100 előadást jósol
Alexandra nagyhercegnő, az unokája
Mozikirály (Petrovich Swetiszlav)
Csárdáskirálynő, morganatikus felesége
Cigánykirály, aki a Csárdáskirálynő fejét el, nyakát és a hallgatóság idegeit kicsavarja
Pompádúr (királyokkal és katonákkal szemben moli)
Eva, a sögornője
Eva grófnő, az előbbi leánya akit anyja érdemeiért I. Katalin cárnő grófi rangra emelt.

Azonkívül Eva leányai, Ádám fia, főszenészek, segédszenészek és a kórus. Udvári emberek, utcai gyerekek, népség, katonaság, zenészek, rendezők, nézők, díszletek, kaskadőrök, pávián, medve, orángután, eszkimó, szü-indián és csikós kecskerágó jelmezek, lugasok, erkélyek, teaházak és strandkabinok, tennisz-, rögli- és korcsolyapályák, színgazgató és hullámvast.

I. felvonás:

Ugyanaz, mint az Orlov második felvonása. A kar aspirin jelmezben vonul fel.

II. felvonás:

Azonos a Marica grófnő első felvonásával. A kar barométer jelmezben lejt a fűgefalevél táncot.

III. felvonás:

Azonos az összes III. felvonásokkal. Itt derül ki, hogy az inas nagyherceg, a szobalány pedig a Mozikirály harmadik leánya. A legvégén pedig kiderül, hogy nem is igaz az egész, mert a nagyherceg nem más, mint a bonviván, a királylány pedig csak primadonna.

Szerzői utasítás (gyengébb színigazgatók kedvéért): Felvonások alatt a drámai együttes, a helyettes igazgató, a drámai rendező és az összes hozzátartozók szállják meg a nézőteret és élénk tetszénnyilvánításokkal biztosítják a darab sikerét. Szünet közben fentiek az újságírókkal élénken megvitadják az operett jelentőségét, sűrűn hangoztatván: „Noch nie dagewesen!” — Ilyen még nem volt!

(— — —)

REMÉNYTELEN DÁNIEL

Írta: TÓTH LAJOS

BECSUKTA AZ ABLAKOT, hogy a szomszéd házból ne láthassák bűnösét kíváncsi szemek. Elgyengülve, fájdalmas arccal tette meg utolsó lépéseit a szoba sivar magányán, lépéseket, melyek mind szomorúan celszerűek voltak. Akatáskájából előszedte a kötszerszalagot, amit a sarki patikából vásárolt, a spárga alá, övszerű. Kivette a ruhazsákot zsinórt és az asztalra tette, szem elé. Minden mást lesepert az asztalról, egy tudományos kutató szigorú tárgyyszerűségével, csak a lényeghez tartozó dolgok szakmai tisztelében.

Leült, elmerengve nézte a műszereket, a kötelet és a fásit. A hangulat fontos és pillanatban, — gondolta — a végzetes és döntő időben, mellyel utoljára szembenézünk az élettel, amit jelentett, meg amit nem jelentett és a szomorú távozás műfaji eszközeivel.

Zsebéből néhány levélpapírt szedett elő, borítékkal, elegáns, hosszú csontszíntűket, melyek a távozás és műfajához tartoznak és hivatalos szerint búcsúzó gesztus a hátrahagyottakhoz, az utolsó pillantás és reflexió valamely emberi meleg felé. Kicsavarta a töltőtollat, — csőrös átiróttól volt a könyvelésből — és sóhajtott.

Búcsúlevél, tulajdonképpen kihez is? — kérdezte magát. El elhatározás deliriosus megszállotságában szerezte be a levélpapírt, pedig bajai gyökere épp a távollét reménytelen tényében rejtőzött.

Hát akkor minek? Gépies dolog volt, — gondolta szomorúan, egy mellékképlet szerepén szorongó ember fájdalommal szemében — hogy megvettem, ez tulajdonképpen a műfaj luxusa.

Lehetne írni a házínénnek, — gondolkodta végig az emberi arcokat, melyek élete kis pocsolójára tükröztek fényeket, lehetne írni: meleg vizet hozott a borotválkozósaimhoz és tavaly karácsonykor demalgot adott, vagy altatót, egy kritikus pillanatban.

Lehetne írni, — latolgatta — a főnöknek, aki megbízható munkacérnek tudott, — de így írhatna a trafikosnának is, aki előzőken volt vele, vagy a villanyos kálauznak, akinek egyszer egy hónapban elég volt felmutathatja a bérletét.

Nem, — döntötte el — a búcsúlevél melegebb emberi kapcsolatokra egy utolsó simogatás és ezek csak emberek. A feleségének írhatna, például, aki egykor a társa volt. Megírhatna a levélben, Te vagy az oka, hogy öt perc múlva lökök, halálos viszonylatban, az ablaklilincsen. Hadd fájjon neki, legyen egy-két nyugtalan éjszakája a visszakisértó halott miatt, müljk el az a pimasz mosoly az arcáról, amivel él néhanapi találkozásaik alkalmával is. De tudta, hogy ez sem lenne igaz. A távollét reménytelenségét nem csak azóta érz, hogy elhagyta tavaly karácsonyán az asszony. Az előtt is, és tulajdonképpen egész életében, feloldhatatlanul társalan és reménytelenül szerencsétlen volt.

A RENDŐRSÉGNEK AZONBAN kell írni, — gondolta, — ez illő. Szorongásába a hatóságisteltő polgár rendszertete vegyült, aki nem szeret rendezetlen akta, vagy nyomozati ügydarab maradni. Tárgyilag, szakszerű levelet fogalmazott, de rájött, hogy a döntőt nekik sem írhatja meg. Egy őrmester, vagy egy rendőrfogalmazó, aki levágja a zsinóról és meghallgatja a szívhangokat, mit tudhat egy ilyen egészséges a társalanság bánatáról és a reménytelen élet szomorúságáról? Tehet, hát lehet tenni a rendőrbiztosnak egy ilyen intim vallomást, aki mielőtt levágja a hurokról, tiltott kéjelgőket hajkurász a Népszínház utca útvesztőiben? Értheti, így, ahogy ő érzi: reménytelen egyedülség? A fájdalmat, ami a szavak tárgy jelentése mögött húzódik és feloldhatatlanul egyedi fájás? Vagy bárki, akár a főkapitány, vagy az emberbaráti egyesület elnöke is, hát érthetik? Az emberek azt mondják, fel a fej, tessék mosolyogni, tessék a ki a mell, be a has kincstári optimizmusával élni és minden rendben van, vagy tessék nőszülni, meg elválni, sokszor, inni és enni és sportolni és Galyatetőn üdülni, — ezek mit tudják, hogy egy lehulló váll nem csak egy energizált guszpus és egy aggályos járás nem csak egy megfáradt test fin-tora?

A szimpatikus gyógy mód, számarság, — szögezte le és meg is írta a rendőrségnek a tény. Minden esetre, tettemnek oka ismeretlen, — írta még hozzá, hogy ne is kutasassák a rejtélyt.

Emlékezett erre a sablonra, ez legyen elég az őrmesternek, vagy a főkapitánynak. Aláírta és megcmezte az iratmappa közepére he-

lyezte egy kirekatrendező aggályos térkihasználásával.

A kötelet kezdte kibontani és egy ügyetlen, de biztosnak látszó hurkot vont a végére.

Lehet, hogy a cserkészek más-keppen tudják, de én nem voltam cserkész, — vonta fel a vállát dacosan, — kezdjük el.

Ingét megbontotta a nyakánál és feltekerte a fásit, mint egy sebesült karra a kötelet, óvatos gond- dal. Így látta ezt gyerekkorában anyja nyakán, aki pedáns asszony volt, és ragyogott a konyhája és a függőlámpát minden husvétra újra bevonta aranyfűsttel, isten nyugtassa szegényt, így látta anyjától, aki nem akarta nyakát kívülről is összeroncsolni, miután éveket az- előtt a lúgkő bévülről összemarta már.

Pedáns asszony volt és jó asz- szony, töle tanultam stoppolni és lám, ezt is.

Székelt vitt az ablakhoz, amire rá kell álljon és amit kritikus pillan- natban ki kell rúgni magunkalól. Ráhangyított meg mintegy fél méter a bogra és kiszámolta, hogy semmi esetre nem érheti a lába a padlót. Két perc, — ismételte magában a szakavatottak közlését az esetről. Felkészült a széken, a hurkot a nyak- kába vette, az ádámcsutka alá, ahogy azt tanácsos hasonló alkalmakkor, ha így távozzunk. Egy pil- lanatra áttűrt rajta a csodálko- zás, ahogy mozdulatai tárgyilagossá- gát figyelte. A szakma autodidak- tája volt csupán, de nem tudta megtagadni magát az elismerést. Ugy érezte, e pillanatban túlnőtt önmagán. Meglepte, hogy most, a széken, felharkolva, egy mozdulattal a döntő rúgás előtt, meglege- dettség érzése melegíti, mert meg- elégedett volt a hurkossal, a boggal a kötélt végén, a feltekert gézzel, az egész jelenet drámai rendezésével, és meg volt elégedve önmagával. A mozdulatai mögött lapuló hősi el- szánást, a a férfiaságát, mellyel él ebben az öt percben, s mely eddigi élete reménytelen mélységében so- hasem kísértette meg, a sorsa aján- dékának, a távozás luxusanak érte- kelte. De miért most, a széken, fel- harkolva az ablaklilincse, miért most tudok nagy lenni, mint a le- gendák nagyjai, vagy a hazugságok fenyegetései? Miért most nem di- dergek, mikor a veszély egyetlen mozdulatomra, mellyel elköldöm a széket az ágy alá, magam alól, — beállhat egy cukorspárga halálos ölelésében? Milyen gúny ez a sors- tól, hogy egyéniségem erőtartálékát egy végzetes perc színműjében megcsillantja szemem előtt? Hogy szembe tudok nézni a halállal, ezzel az amorf valósággal, aki előtt min- denki tömpe, hidegen, mint egy ál- latidomár a fenevadak ketrecében?

MINDEZEK MIERT NEM teg- nap voltak, a kötélt beszerzése előtt, mikor félve osontam a házak falá- nál, féltem az emberektől, a főn- köktől és testetlen lényektől, az asz- szonyoktól, és a rablótól, a vízbe- fulladástól, a tömegtől és az egye- dülétől, a fogorvostól és gyenge- voltam és semmi voltam és szemle- sűtő voltam, mikor szembe kellett volna nézni dolgokkal, amik két vállra fektettek?

Keserű lett. Ugy érezte, valamit meglátott az élet igazságaiból. A veszély és végzet például fokozott éleltingert csíhol ki az áldozatból — és könnyes lett a szeme. A szoba ettől homályba borult és kabátjával szétlörölte arcán.

Tessék kikönnyezni, — mondta gyerekkorában az orvos, mikor komor hullott a szemébe a vasuti hí- don, ahol átsodálkozta zsenge- évelt, — tessék kikönnyezni, — így szóló ifjúsága csodadoktora és a ko- romszemecskét a tesnedvek egész- séges ömlésére bízta és okos orvos volt, mert nem piszkált bele a szembe, ebbe a kényes és fontos műszerbe.

De uram, — sirta el magát, — de az életet, ezt lehet-e kikönnyezni? Most rúgni kell a széken, mikor megcsillan egy pillanatra lelkében egy arc, egy bátor, férfias arc, az övé. Most rúgni kell a széket, mikor izmai játékában sohasem volt mozdul- atok dinamizmusa ficánkol. Most rúgni kell és a cukorspárga megfogja tüdejében az első, mámo- rosan mellfeszítő lélegzetet, csak rúgni kell egyet előre és szemem fennakadnak düledten a plafonon, pedig ott egy pók maszik s vár egy legyet halálos randevúra, csak rúgni kell a széket és kis vérszöp- pel eldugul a fül, örök, halálos si- ketiség, pedig jenn, vagy hol? Ar- diti csökörköngőjét zongorázza va- laki.

Mi ez? Gúny, hogy a széken állva, távoztában, utána fintorog az élet, elvonultatja előtte legszebb kelle- keit, hogy kidacolt, hősi pózát ki- vegye a már gyengülő kezeiből és inai gyengülő vibrálását az úton- metázó gyerekek vig ugrándozásai- hoz kapassa?

Nyakán a fásilival, mint egy to- rokbajos, és örvöl, mint egy eb, szívizváltat önmagán és a szobán. Székutca ez, — gondolta, — ahol nem lehet pozolni, a szomorú felső- lések szakutcaja, s mily fájó, hogy így és ilyenkor mutatja meg az élet, egészséges, vidám vigyorral, hogy mégis, ő a legszebb elfoglaltság.

Nem érdemes, — mormolta elcsüggedten, maga elé és kima- szott a hurokból.

A SZÉKET LETÖRÖLTE és hely- rerakta, összegöngyöltte a kötelet. Ezen fog az alsónadrág száradni a téli időben, — tervezte. A csont- színű búcsúlevelet eltepte, a nyaká- ról visszacsévelte a kötszert a do- bozba.

Nem igen fogják visszavenni, — de eltette. — Jó lesz még. Hátha elvágom, isten őrizz, a kezem?

LAKÁRDY ÉVA:

Fénykép előtt

Fehér fátylanom alkonyat mereng,
— fehér csokromra halkan hull a csend.

Aranykarika fonta a kezünk,
— ma esküvőnkre visszaveredünk.

Tanum az ég, hogy nem voltam hibás,
a vágyad más volt: mindig s újra más.

Mögöttem letűnt szerelmek sora,
nekem te voltál első szent csoda.

Tanum a föld, hogy úgy szerettelek,
mint tavasz a barányfelleget.

Mint kis szírom az esti harmatot,
ha csillogásán talál csillagot.

Oly rövid és oly könnyes volt utunk,
s oly jó, hogy végre elbúcsúzhattunk.

Ne gondold azt, hogy hozzád béke tér,
a magány egyszer téged is elér.

Majd visszakéri elsirot könnyemet
és dörrel hinti lassan a fejed.

O, te is fogsz még könnyet ejteni,
csak nem lesz senki, aki elhízi.

Nem csókolja meg senki a szemed,
elfelednek úgy, mint te engemet.

En a szívemben régen altatom
a boldogságom és a bánatom.

Nincs már vágyam, a felkém nyugta mély,
ha künn az égen mécsesét gyújt az éj.

FORGÁCS KÁROLY:

A Bük kben

A bükfaerdő: rengeteg.
Az ágakon bronz-levelek.
Fele már puha szőnyeg-űgy.
Ha rálépsz: simulása lágy.

Mint édes lánykar: átölel.
Ha szellő surran: rádlehel.
Az ősz: megzissen, felzokog.
Pereg a levél, sír, forog.

S mi terhe most: egy tonna szén —
Ragyog, csillan, mint diadém. —
Újra élet lesz: fény, meleg,
Erő, Béke és Szeretet.

A fák között tág nyiladé,
Benne folyik a lila ég
Zasozlop-sor rácra megett,
hely felszabdálja az eget;

Az oszlopokon drótkötél,
A drótkötélen csille fél,
Remeg és reszket, ing, de fut:
Már nemsokára révbé jut.